

Orvos Ejel.

1955 NOV 28

1955. november 28.

ORVOS

A Budapesti Orvostudományi Egyetem történelmi múltja

Írta: Dr. Mérei Gyula

V.

Szükségesnek tartjuk, hogy a sebészek oktatását is megbeszéljük. A sebészeti tanfolyamra Nagyszombaton a sebészcéh által felszabadított tanulókat vették fel. A tanfolyam külön tanár vezetésével májustól a következő év márciusáig tartott és két vizsga leteltével a „magister chirurgorum” (sebészmaster) oklevelét nyerhették el. Csak külső kezeléseket, sebgyógyításokat és kisebb műtéteket végezhettek, a belső betegségeket általában nem gyógyíthatták. A sebészet kiképzése tehát igen alacsony színvonalon állt. A sebészeti tanulmányait majd az 1786. évi rendelkezés emeli korszerű színvonalra. Ezek az intézkedések „II. Ratio Educationis”-al összhangban, egészen a sebészeti tanfolyam megszüntéig (1872) szabályozták az oktatás kérdését. Megjegyezzük, hogy 1775-től a kolozsvári főtanintézetben is folyt sebészkepzés, az ott virágzó sebészeti tanintézet elből fejlődött és azután 1872-ben a Kolozsvári Egyetemmel alakult át. Foglalkoznunk kell még a „Szemész mesteri” és „Szülész mesteri” címekkel is. Ezek vizsgákhoz kötött magasabb képesítések voltak, amelyeket csak vezetett orvosok, vagy sebészmasterok nyerhettek el.

Az 1777. esztendő egyetemünk életében döntő jelentőségű. Ebben az évben jelenik meg az új tanulmányi rend („Nova Ratio Educationis”), amely azonban az orvosi oktatás terén új intézkedéseket nem tartalmaz. A május 6-án kelt rendelet azonban a régi óhajaink megfelelően egyetemünket Budára telepítette, és még ugyanezen év november 9-én a budai várban megkezdődtek az előadások. A budai viszonyok az orvosi oktatás számára nem biztosították a kívánt feltételeket. Ezért az egyetemet Pestre helyezték át. Az orvoskar — a pálos kolostorban eltöltött átmeneti idő után — végre 1784-ben az Újvilág és Hatvani utca sarkán (Mai Kossuth Lajos és Semmelweis utca) lévő volt jezsuita kolostorban önálló otthonhoz jutott.

1786-ban újabb tanulmányi reform látott napvilágot. A kari igazgatók rendszere megszűnt és hatáskörüket a dékánok vették át. A reform a sebészek és orvosok tanulmányait is kooriginálta s ha a szigorlatok a két tanfolyamon természetesen különállóak is maradtak, de a tanterv mégis egységességet mutatott. A tantárgyak között helyet kapott a természetrajz, a sebészeti műtéttan, az eszköz — és kötszertan és a gyógyszer-tan. A tanfolyam név évig tartott s ennek elvégzése után — a kívánt disszertáció elkészítésével — az orvosi-doktori, illetve sebészdoktori fokozat vált elérhetővé. Az alacsonyabb fokozati sebészek két-estendei tanfolyam után kaptak oklevelet. A szigorlatok számát az 1793. évi rendelkezés háromra emeli. S ekkor válik „Államorvostan” elnevezéssel az igazságügyi orvostan is kötelező vizsgatárggyá.

1806-ban lép érvénybe a „II. Ratio Educationis”. Az új tanulmányi rend az orvosi tanfolyam idejét ismét öt esztendőre emeli fel. Helyet kap a szemészet, a heveny és idült betegségek gyógytana, valamint állatorvostan. Az alsóbb fokozatú sebészeti tanfolyam idejét viszont három, évben állapítják meg. 1813-ban készül el az újabb tanulmányi reform. A vizsgák száma tovább emelkedik. Kötelezővé válik a két beteg észleléséről szerkesztett kórrajz bemutatása. A kollégiumok között már vényszerkesztéstan, diatetikával, elméleti sebészettel és szülészettel, a belső bajok és a sebészeti betegségek klinikájával találkozunk. Az 1833—34. évi tanulmányi intézkedések (különösebb jelentőséggel nem bírtak,

Orvosi rendünk életében fontos intézkedést jelentett az Országos Főorvosi (protomedikus) állás megszervezése (1786. augusztus 21.). A protomedikus az ország egészségügyi és orvosi szervezetének legfőbb irányítója. Az orvosi tanulmányok legfőbb felügyelete ezért szintén a hatáskörébe tartozott. Az első protomedikus Vezsa Gábor, aki egyszemélyben az egyetemnek kizárólagos adminisztratív hatáskörrel visszaszállított új kari igazgatója is.

A nagyszombati, majd budai, illetve pesti egyetem tanárai latin nyelven adtak elő. II. József elnémetesítő törekvései (német nyelvi rendelet) abban is megnyilvánultak, hogy egyetemünkön a német nyelvű tanítást igyekezett megvalósítani. Mind tanáraink, mind diákjaink éles és szilárd ellenállást tanúsítottak Rácz Sámuel (1744—1807) egyetemünkön az élektan tanára, az első magyarnyelvű tankönyvek szerzője éppúgy magyarul adott elő sebészhallgatóinknak, mint Stáhlly György (1755—1802). A sebészet és szülészettanára, egyben Magyarország főszemesze (protooculista) a hallgatóság 1789-ben — két ízben is — felfolyamodásban kívánta a magyar nyelvű oktatást, s ennek hatására a helytartósági tanács engedélyezte, hogy bizonyos órák felében magyarul, de a másik felében latin nyelven történjék az előadás. II. Lipót, majd I. Ferenc teljesen visszaállítják a latin nyelvű tanítást, s ez kisebb-nagyobb megszakításokkal — egészen 1860-ig maradt érvényben, ettől kezdve az előadások magyar nyelven folytak. A sebészhallgatóknak általában magyar és német nyelven adtak elő. A szabadságharc idején természetesen a magyar nyelvű oktatás vált kötelezővé, hogy azután az abszolutorium megtörő és elnyomó kormányszata a német nyelvű tanítást rendelve el.

(Folytatjuk)

Írd, olvasd, terjeszd

az ORVOSEGYETEMET,

a Te lapod!